

*Şiddeti Önleme ve
Rehabilitasyon Derneği*

*Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Suç ve
Şiddetle Mücadele, Uygulama ve
Araştırma Merkezi*

KAÇIRILAN ÇOCUKLAR ÖN RAPORU

2019

BASIN ÖZETİ

Prof. Dr. Oğuz Polat

Genel Değerlendirme

Türkiye’de her geçen gün kaçırılan çocuklar problemi daha da önem kazanmaktadır. Hem devletin , hem toplumun ve özellikle anne-babaların bu konuda bilgili olmaları ve önlem almaları gerekmektedir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 35. Maddesi

“Tarafların Devletlerin her ne nedenle ve hangi biçimde olursa olsun, çocukların kaçırılmaları, satılmaları veya fuhuşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok yanlı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri alır”

Kayıp çocuk terimi, velisi, vasisi veya bakıcısı tarafından emniyete kayıp olarak ihbar edilen çocuklar olarak kabul edilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından *“hangi ortamdan kaybolursa kaybolsun, nerede olduğu ebeveynleri veya yasal temsilcileri tarafından bilinmeyen ve hakkında kayıp ihbarı yapılmış çocuk”* kayıp olmuş çocuk adı altında işlem görmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2017 yıl sonu istatistiklerine göre Türkiye nüfusu 80 milyon 810 bin 525 çocuk nüfusu ise **22 milyon 883 bin 288**'dir. Rakamlar ülke nüfusunun **%28,3**'ünü çocukların oluşturduğunu göstermektedir ve ortaya konulan rakam oldukça yüksektir ve birçok ülkenin de nüfusundan oldukça fazladır. (TÜİK, 2017)

TÜİK'in 2017 verilerine göre, hakkında resmi olarak kayıp müracaatı yapılan ve güvenlik birimleri veya vatandaşlar tarafından bulunarak güvenlik birimlerine getirilen yani **kaybolan çocuk sayısı 11 bin 563**'dir! Kaybolan çocukların 5807'si erkek çocuk iken 5756'si ise kız çocuğudur. Ayrıca bu çocuklardan 273'ü erkek çocuk ve 108'i kız çocuğu olmak üzere 381 yabancı uyruklu çocuk kaybolmuştur.

Son 10 yılda toplam 116 bin 94 çocuk kaybolmuştur.

2017 verilerine göre kaçırılan çocuklarda / çocuk kaybında ilk üç şehir, *İstanbul, Bursa ve Gaziantep*'tir. İstanbul'da 2017 yılında 878 çocuk kaybolurken, Bursa'da 862, Gaziantep'te 691'dir.

İLLER	Erkek Çocuğu	Kız Çocuğu	Genel Toplam
İstanbul	371	507	878
Bursa	367	495	862
Gaziantep	471	220	691
İzmir	399	284	683
Diyarbakır	434	199	633
Ankara	239	262	531
Kayseri	217	302	519
Antalya	353	68	421
Şanlıurfa	259	135	394
Kocaeli	191	171	362
Batman	185	103	288

Yaş dağılımlarına bakıldığı zaman en fazla kaçırılmanın / kaybolmanın *15-17 yaş aralığında* olduğu (**7691**), ardından 12-14 yaş aralığı geldiği (3134) ve 11 yaş ve altı olanlarınsa (738) son sırada yer almaktadır. 2008-2016 yılları arasında Türkiye'de **45.096** erkek çocuğun kaybolduğu bildirildi. Güvenlik birimleri tarafından derlenen verilere göre en fazla kayıp bildirimini, *15-17 yaş* grubunda yaşandı.

Türkiye genelinde 2008 – 2016 yılları arasında kaybolan 11 yaşından küçük kız çocuklarının sayısı **2.429**'a ulaştı. 11 yaşından küçük kız çocukları en fazla *Ankara*'da kayboldu. 9 yılda;

Ankara, Kayseri, Antalya, İzmir ve İstanbul'da kaybolan 11 yaşından küçük çocuklar, Türkiye genelinde kaybolan 11 yaşından küçük kız çocuklarının yüzde 30'unu oluşturdu.

İMDAT & ASUMA Saha Araştırması

Çocuk kaçırma / çocuğun kaybolması hakkında önemli konulardan biri de ebeveynlerin bu konuda ne kadar bilinçli olduklarıdır. Ailenin, çocukla, öğretmenlerle ve uzmanlarla doğru bir iletişim kurması, olası tehlikeler üzerine konuşması ve buna yönelik tedbirlerin alınması önemlidir. Bu kapsamda ailelerin konu hakkındaki farkındalığı, bilgi ve tutumuna yönelik bir 117 kişinin katıldığı bir ön araştırma gerçekleştirildi. Ön sonuçları hazır olan araştırmaya katılanların;

- **%88,9'u kadın** iken %11,1'i ise erkektir.
- Çoğu üniversite mezunudur. (%54,7) Daha sonra lise (%22,2) ve lisansüstü gelmektedir. (%17,9)

Çocuğunu bakıcı vb. kişilere bırakma sıklığına bakıldığında, **ebeveynlerin çoğunun çocuğunu hiçbir zaman bakıcı vb. kişilere bırakmadığı (%71,8)** görülmektedir.

- Hiçbir zaman diyenlerin oranı (%71,8)
 - Her gün (%7,7)
 - Ayda birkaç kez (%7,7)
 - Haftanın çoğu günü (%6,8)
 - Haftada birkaç kez (%6)'dır.
- **Çocuğu evin dışında yalnız bırakma** konusundaysa **%44,4 hiçbir zaman bırakmadığını**, %19,7 ise nadiren bıraktığını ifade etmektedir.
- Üçüncü olarak ailelerin **sosyal medya hesaplarının gizlilik ayarlarının** açık ya da kapalı olduğuna bakıldığında **%40,2'si herkesin görebileceği** şekilde ayarlı olduğunu, **%30,8 ise bazılarının herkese açık** olduğunu ifade etmiştir.

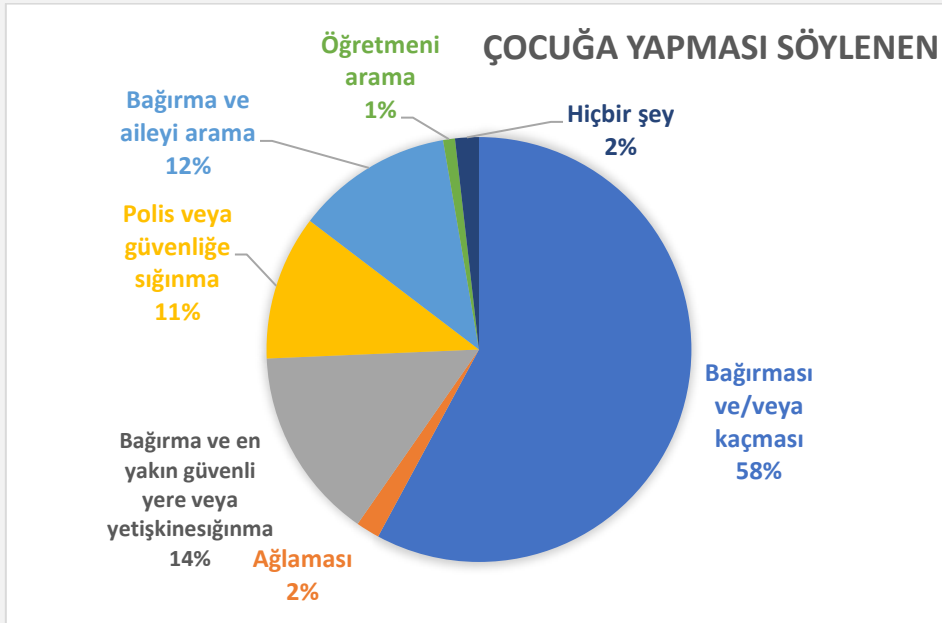

- Bununla birlikte **çocuğunun resmini sosyal medyadan paylaşanların** oranı ise **%88**'dir. Çocukların yaş ortalaması ise **10.4**'tür.

Bu verileri birlikte anlamlandırıldığında her 10 çocuktan 7'sinin bir şekilde siber ortamda bazı kişisel verilerine ulaşılabilir, yeri tespit edilebilir, fotoğrafları veya bilgileri kullanılabilir ve iletişime geçilebilir durumdadır.

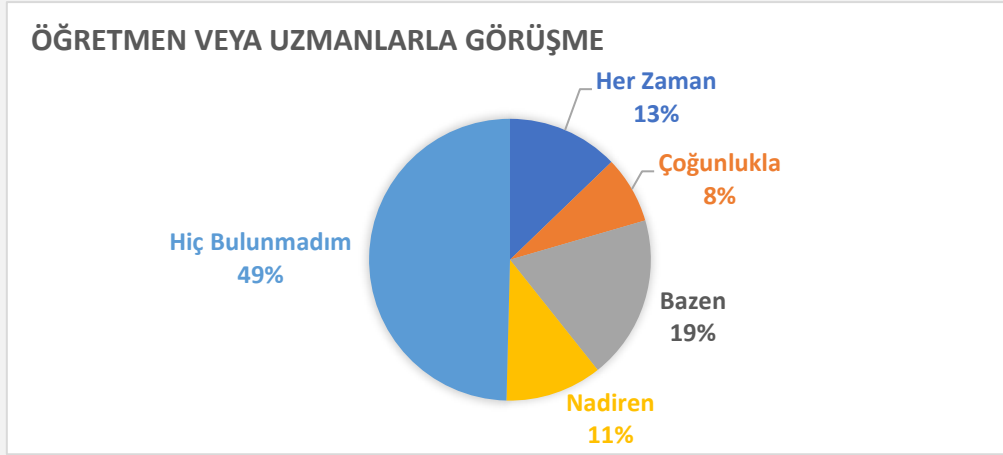
Çocuğun resminin sıklıkla paylaşılması da çocuğu hedef kişiler tarafından kullanılabilir. Sosyal medya da kişisel yaşamın bir uzantısıdır ve nasıl ki yaşadığımız yerin önüne resimlerimizi büyük panolara asmak, gittiğimiz mekanların adreslerini büyük resimler halinde belirtmek açık hedef haline getirebiliyorsa, sosyal medya da aynı duruma hizmet edebilir olduğunu unutmamak gerekir.

- Araştırmada öne çıkan bir diğer bulgu, ebeveynlerin **%65**'inin her gün ya da haftada çoğu kez çocuğun yabancılar / tanımadıkları kişilere karşı **nasıl bir tutum sergilemeleri gerektiğini** anlatmaktadır.
- Tehlike anında ise çocuğun ne yapması gerektiği konusunda çocuğuna eğitim verenlerin oranı **%91,5**'tir. Verilen eğitimde ise öne çıkan sonuç **bağırması ve kaçmasıdır. (%57,7)**

- Çocuğunun kaydolacağı **okulu öncelikli olarak kendim giderek araştırırım** diyen ebeveynlerin oranı **%70,9** iken, **okulun konumu ve çevresi** okul tercihinde önemlidir diyenlerin oranı **%75,2**'dir.

- Çocuk kaçıрма ve çocuğun kaybolması hakkında okuldaki öğretmenlerle veya uzmanlarla her zaman görüşme yapanların oranı ise sadece **%12,8**. Hiç görüşme yapmayan ve nadiren görüşme yapanların oranıysa **%60,7**.

Ebeveynler çocuklarının gideceği okulu bizzat kendileri araştırma eğilimindeyken ve okulun bulunduğu muhitin önemli olduğunu düşünürken okuldaki uzmanlarla konu hakkında iletişime geçenlerin oranı ise çok düşüktür. Bu konu hakkında öğretmen ve okulla iletişimin az ve yetersiz olduğunu göstermektedir.

- Hedef alınan çocuk yaş aralığına dair algı da **0-12 yaş aralığı %42,7** ve **0-6 yaş arası %33,3**'dir. Halbuki, TÜİK verilerine bakıldığında en çok yoğunluğun **15-17** arasında olduğunu görmekteyiz. (**%66,5**).
- Son olarak çocuğun kalabalık bir ortamda kaybolduğunda alınacak aksiyonlarda ebeveynlerin çoğu (**%43,6**) **anons ettireceğini**, **%26,5**'inin bir müddet ismini bağırarak tek başına arayacağını, **%21,4**'ü de polisi arayacağını belirtmiştir. Ancak **önceden bu duruma hazırlıklı** (daha önce belirlenmiş bir toplanma noktasında buluşma) olanların oranı ise **%0,9**'dur.

Çocukların Kaybolma Nedenleri

Çocukların kaybolma vakaları çok geniş bir konudur ve birçok nedeni vardır ancak bu nedenleri üç ana nedene ayırmak mümkündür. (Başbakanlık 2018)

1. İlki, **kendi rızası ile kaçan çocuklar** bu çocukların özenti, ebeveyn boşanması, macera veya para arayışı içerisinde kendi istekleriyle kaçabilmektedirler kentleşememe gibi altta yatan nedenleri var. Her yıl yaklaşık 100.000 çocuğun evden

veya bakım ünitelerinden (çocuk evleri, bakıcı evleri vb.) istismar, ihmal, şiddet ve cinsellik, yoksulluk, kötü ebeveynlik, çocuk işçiliği veya okulda başarısız olma gibi nedenlerden kaçışları tahmin ediliyor. (Shalev 2011)

2. İkincisi **çocuğun rızası dışında kaçırılanlar** ve bunların küçük yaşta olanların büyük nedeni aile tarafından kaçırılmaktadır daha büyük çocuklar yabancılar tarafından kaçırılmaktadır ve bu kaçırılan çocukların genelde çocuk ticareti, dilencilik ve cinsel sömürü edilmek üzere kaçırılabilir. (Unicef 2011)
3. Üçüncüsü ise istemeden de olsa **yoksulluk ve savaş gibi nedenlerden kaçan çocuklar**.

Çocukların Kayıplığında Neler Yaşanmaktadır?

Bazı olaylarda ise kaybolan çocuk evine hızlı bir şekilde dönmektedir. Ancak kayıp çocuk vakalarının en önemlisi kaybolma süresinin uzun ve devam eden olaylardır. Amerika Birleşik Devletleri'nde kayıp çocuklar ile ilgili veri tabanındaki listenin yüzde 60'ı 2 yıldan uzun süre kayıp olan çocuklar, yüzde 50'si ise 3 yıldan fazla zamandır kayıp olan çocukları, yüzde 25'i de on yıldır kaybolmuş çocuklardan oluşmaktadır.

Çocuk kaybolduğunda ne yapılmalı?

Bir çocuğun kaybolmasından sonra ilk günler çocuğun bulunması ve güvenli bir şekilde evine dönmesi açısından en kritik süreçtir.

İlk 3 saat içerisinde hemen yetkililere çocuğun kaybolduğunu belirtmek gerekir yetkilileri eve ulaşana kadar olan sürede eve tüm giriş çıkışlar sınırlandırılmalıdır ve çocuğun eşyalarına dokunmamalıdır eşyaların yerlerini asla değiştirmemek gerekiyor görevliler varınca çocuğun kaybolduğu andan itibaren tüm yaşananlar ayrıntılı anlatılmalı ipucu sayılabilecek çocuğun nerede olduğunun bulmakta yardımcı olabilecek tüm bilgilerin verilmesi gerekir.

Telefonlara bakacak bir kişi belirtilmesi ve tüm telefon görüşmelerini ayrıntılı bir şekilde not alması gerektiğini söylenmeli kaybolan çocuğun ailesi dinlenmesi iyi beslenmesi gerekirse psikolojik desteğin bir uzman tarafından sağlanması önemlidir.

24 saat içinde çocuğu görmüş olabilecek herkes ve telefonları kapsamlı bir şekilde ayrıntılı bir şekilde değerlendirmek gerekir.

Bir şantaj girişimi olursa mutlaka yetkililere bildirilmeli arayanın bilgisi ve aramayı bekletme özelliği olan başka bir telefon edinilebilir.

Kaçırılan çocuk bulunduğu halde uzman desteği alınması çok önemli sonrasında da aile danışmanlığı desteği sürdürülmelidir. (Polat 2012)